

מסורת הש"ס

רש"י

הנודר מן הירק פרק שביעי נדרים

ר"ן

נז.

עין משפט
נר מצוה

(א) לעיל מו. נז. לקמן נז.
(ב) לעיל לו. א. רש"י מו.

הגהות הב"ח

(א) במשנה שאני אוכל
לכלי וכן בכל העמוד
(ב) רש"י ד"ה מותר
וכי עד הפסח הק"ד
ואח"כ מ"ה אסור לאכול
ולהתכנסות אחר הפסח
אפילו אחר הפסח וכו' מכל
מה שעשה:

פירוש הרא"ש

מתני' קונס פירות האלו
ע"י ב"ר אסור בחילופיהן
ובגידוליהן. אם החליפין
לשתכלם אסור המחליף
בדמיון מדרבנן אסור דמי
כל אסורי הנאה וגדולי
קונס אסורים בגדולי הקדש
והוא הדין אפי' לא אחר
אלו דכיון דלמחר קונס
ולא הוכריז אכילה אסור
עמנו מחליפין וגדולים והא
קדאמר אלו משום דבעי
למחר ובגידוליהן דאי אסר
עמנו בכל הפירות מצי
נפקא מיניה בגידולים של
אלו כללו הכי אסר עמנו
בכל הפירות שבעולם אי
לא דלמחר בגדולים קודם
שהגיעו לכלל פירות: שאני
אוכל שאני מועם ב"ר.
דלא אסר ע"י אלא אכילה
וטעמה מהס: אבל בדבר
שאין זרעו בלה. גנון
החג. גנון דקחי בלחר
ואמר קונס מהא הנאה
עליך מחלל ומשקה עד
הפסח אסור לזית אכין
מכלן עד החג עד פסח

(רע"ז ע"ז. 10.)

מתני' בדבר שזרעו כלה. בקרקע וגדל כגון חטה וכיוצא בה
דהיינו גידולים גמורים: אבל בדבר שאין זרעו כלה. כגון השומים
והצמלים שאינם כלה בקרקע אלא שרצה וגדל בגופו: אפילו גידולי
גידולים אסורים. דכגופיהו דמו: מעשה ידך עלי. ונתנו לה פירות

בשכר מעשה ידיה הואיל ואמר עד
אסור בחילופיהן וכו' אבל כי אמר
שאני מועם משמע מהן גופן איני
טועם הלכך מותר בחילופיהן
ובגידוליהן אם זרעו ולמחו: שאם
עושה איני אוכל עד הפסח. דלמחר
הכי קונס עלי מה שאת עושה שאני
אוכל ממעשה ידך עד הפסח או שאמר
קונס שאת עושה שאני מתכסה מכל
מלכתך עד הפסח: מותר לאחר
הפסח. שהרי לא נדר מכל מה
שתעשה אלא עד הפסח (ג) אפי' אחר
הפסח אסור. לאכול ולהתכנסות מכל
שעושה לעולם שהרי לא קבע בו זמן:
היה עומד בלחר ואמר קונס שאת
נהנית לי עד הפסח אם תלכי לזית
אכין מעכשיו עד החג הלכה לפני
הפסח אסורה בהנאתו עד הפסח:
הלכה

מתני' (ב) *קונס פירות האלו עלי קונס הן על
פי קונס הן לפי אסור בחילופיהן ובגידוליהן
(ג) בשאני אוכל ושאני מועם מותר
בחילופיהן ובגידוליהן בדבר שזרעו כלה
אבל בדבר שאין זרעו כלה אפילו גידולי
גידולים אסורים: והאומר לאשתי קונס מעשה
ידך עלי קונס הן על פי קונס הן לפי
אסור בחילופיהן ובגידוליהן שאני אוכל
שאני מועם מותר בחילופיהן ובגידוליהן
בדבר שזרעו כלה אבל דבר שאין זרעו
כלה אפילו גידולי גידולים אסורים: ושאת
עושה איני אוכל עד הפסח שאת עושה
איני מתכסה עד הפסח עשתה לפני הפסח
מותר לאכול ולהתכנסות אחר הפסח שאת
עושה עד הפסח איני אוכל ושאת עושה
עד הפסח איני מתכסה עשתה לפני הפסח
אסור לאכול ולהתכנסות אחר הפסח (ג) ושאת נהנית לי עד הפסח אם הולכת
את לבית אביך עד החג הלכה לפני הפסח אסורה בהנאתו עד הפסח
לאחר

מתני' קונס פירות האלו עלי קונס הן על פי קונס הן לפי
אסור בחילופיהן ובגידוליהן. משום דכיון שפרט הדברים הנאסרים
עליה שזרעו עליה כהקדש ומש"ה מתקשר בחילופיהן ובגידוליהן כי
הכי דחלוףי הקדש וגדוליו אסירי דלא דמי לנודר סתם מן האמנים
ומן הענינים שכיון שלא פרט ואסר
עליו כל המין לא עשאו עליו הקדש
שלא נמכוון אלא מאכילת אותו מין
ומש"ה לא מתקשר בחילופיהן ובגידוליהן
אלא כפורט כי הכא דלמחר פירות
האלו. והוא הדין נמי דאם אחר פירות
מקום פלוני או פירותיו של פלוני
דכיון שיידד הרי הוא כפורט ואסור
בחילופיהן ובגידוליהן וכמו שנפרש
במשנה שלפנינו בס"ד. וכי תימנה היכי
אמרין דמאי דמתקשר בחילופיהן
ובגידוליהן משום פורט הוא והא צעי
רמי דר חמא לעיל צ"י השומפין (דף
מז.) קונס פירות האלו על פלוני מהו
בחילופיהן וספיקיה דרמי דר חמא
הוא אי טעמא דמתניתין משום כוונת
הנודר הוא הלכך דוקא נדר אסור
אכל מותר לא או דלמא נדר משום
כוונת הנודר הוא אלא משום
דחילופיהן כגידוליהן דמו והוא הדין
בכל אסורי הנאה שחילופיהם
אסורים למחליף עמנו וכמו שכתבתי
למעלה. ובדואי אי טעמא דחילופיהן

לדלו לאו דוקא כי נימא נמי דמשום כוונת
הנודר הוא משמע דלאו דוקא דאסר בכלל דהא רמי דר חמא לא אסתפק באלו אי דוקא אי לאו דוקא י"ל לומר דלעולם
אלו דוקא ואפילו נימא דטעמא משום דחילופיהן כגידוליהן דמו משום דהוא טעמא לא סגי אלא להסתיק על המחליף עמנו אכל לאסור לאחר
לא ומתני' פסיק ומצי אסור בחילופיהן ובגידוליהן אפילו החליפין אחר והאי אסורא על כרחיך משום אלו הוא דהא חלוףי אסורי הנאה
כשהחליפין אחר לא אסירי ורמי דר חמא לעיל הכי קאמר פשיטא לי דכשהחליפין אחר משום אלו מתקשר הלכך דוקא נדר אסור אכל מותר
לא מיהו הא מיבעיא לי החליפין הוא אי מתקשרי חליפין דוקא משום אלו דנימא דדוקא גבי נודר אכל מותר לא כי היכי דלמחר
כשהחליפין אחר או דלמא נהי דכשהחליפין אחר אסירי דוקא משום אלו כשהחליפין הוא לא נריך אלו דטעמא משום דחילופיהן כגידוליהן
דמו לא שנה נודר ולי"ש מותר ודקתני תנא אלו משום החליפין אחר נקט ליה דכלאו אלו לא מתקשר בחילופיהן. כן נראה לי וכבר כתבתי
מזה למעלה [נ"ב]: שאני אוכל שאני מועם מותר בחילופיהן ובגידוליהן. דנהי דשאני אוכל שאני מועם מפי"ש אסורא אפי' הכי לא מיתקשר
בחילופיהן ובגידוליהן דהא כי אכל חליפין וגידולין לא טעים הנהו פירות דאסר עליה: בדבר שזרעו כלה שאין זרעו כלה אפי'
גידולי גידולים אסורים. אכילה ומתני' קאי. וי"ק מצי דלמחר"י ברישא אסור בגידוליהן דמשמע דוקא בגידוליהן מתקשר אכל בגידולי גדולים כלה אפי'
הני מילי בדבר שזרעו כלה דבכי האי גוונא נהי דבגידולין ראשונים מיתקשר דאע"ג דליכא מידי ממאי דאסר בגידולין דהא זרעו כלה אפי' הכי
לא גריעי גידולין מחליפין דחליפין נמי אע"ג דלית בהו מידי ממאי דאסר עליה אפי' הכי אסירי מיהו בגידולי גידולין שרי דכיון דגידולין בדבר
שזרעו כלה כחליפין דמו כי היכי דחליפין חליפין מותרין כדמוכה לעיל בהשומפין [מ"ז] גבי מכרין וקדש בדמיהן מקודשת ה"י גידולי גידולין
שרי ומש"ה קתני ובגידוליהן דמשמע אכל גידולי גידולין לא משום דמיירי בדבר שזרעו כלה. וכן נמי סיפא דשאני אוכל שאני מועם מותר
בחילופיהן ובגידוליהן דוקא בדבר שזרעו כלה אכל דבר שאין זרעו כלה בין ברישא בין בסיפא אפילו גידולי גידולין אסורים משום דכיון
דאין זרעו כלה הרי בגידולי גידולין הללו מעורב בהן מן האסור הראשון ונדרים הוה להו דבר שיש לו מתירין כדלמחר"י בגמרא [נ"ט]. וכל דבר
שיש לו מתירין אפילו באלף לא בטיל [כ"ה ג']: האומר לאשמו קונס מעשה ידך עלי וכו' אסור בחילופיהן ובגידוליהן. אשמועינן רבותא דמיידח
פירותיו של פלוני כי הכא דלמחר מעשה ידי אשמו כאומר אלו דמי ומתקשר בחילופיהן ובגידוליהן. ולא תקשי לך מעשה ידיה דבר שאין בו ממש
הוא דליכא לאוקמה בלחומר קונס ידך למעשה ידי נמי מעשה ידי אשמו לאחר שתעשה דבר שיש בו ממש הוא. מיהו כתב הרב רבי יונה
ז"ל דלא מתקשר אלא כנגד מעשה ידיה שאם אשמו טחנה ואפתה ומכרה לחם להיות מעות שכנגד טחנה ואפיה שלה ודכנגד חטים שלו:
שאני אוכל שאני מועם מותר בחילופיהן ובגידוליהן. בהך סיפא נמי אשמועינן רבותא טפי ממתניתין קמיתא דאע"ג דלמחר אלו כיון
דאסיק בדוריה שאני אוכל שאני מועם מותר בחילופיהן ובגידוליהן דהא מעשה ידי אשמו כאלו דמי וכדכתיבנא ואפילו הכי קתני עלה שאני
אוכל שאני מועם מותר בחילופיהן ובגידוליהן דשאני אוכל שאני מועם לא מסתמיה דלא מפי"ש אסורא לגבי חליפין וגידולין כי לא אמר אלו
דלדבריה שרי בהו כי אמר אלו משום דחליפין וגידולין ליכא טעמא דאסורא הלכך כי אסיק בדוריה שאני אוכל שאני מועם
למשריהו אמת. והיינו רבותא דהאי שאני אוכל דהך מתני' טפי משאני אוכל דמתני' קמיתא דשאני אוכל דרישא לא קאי אאלו ושאני לדבר
בפרק הנודר מן המבזבל (לעיל דף נ"ג): בעי למפשט דבעין דשאני אוכל דוקא דקדמתי מותר בחילופיהן ובגידוליהן דמשמע הא ביוצא מן
אסור ואם איתא דשאני אוכל דרישא קאי אאלו היכי פשטינן מינה שאני הכא דלמחר אלו אלא ודאי כדלמחר: שאת עושה איני אוכל
עד הפסח וכו' מותר לאכול ולהתכנסות לאחר הפסח. דלא מספקינן דלמא עד הפסח קאי על שאת עושה ואיני אוכל לעולם קאמר
דאי הכי הוה ליה למימר שאת עושה עד הפסח איני אוכל דקדמתי סיפא ומדלא קאמר הכי משמע דעד הפסח אכילה קאי (נ"מ):
שאת נהנית לי עד הפסח וכו'. הך מתני' פרישנא לה לעיל בפרק ואלו מותרין (דף ע"ז.) לרב יהודה כדלית ליה ולרב נחמן כדלית ליה:

גמ'

בד א מיי" פ"ה מה'ג'
מדרס ה' יג טו"ש"ע
י"ד סימן ר"ט פ"ק א:
בה ב מיי" שם ה' יג
טו"ש"ע שם פ"ק ג:
בו ג מיי" שם ה' יג
טו"ש"ע שם פ"ק ג:
בו ד (מיי" פ"י מה'ג')
מדרס ה' יג (יג)
טו"ש"ע י"ד סימן ר"ט פ"ק
כא:
בה ה מיי" שם ה' יג
טו"ש"ע שם פ"ק
כב:

מובא רש"י

קונס הן לפי. ואי
קונס הן על פי.
אסור בחילופיהן. אם
נחלפין פירות אחרות
דבר שלא בא לעולם
הוא. ובגידוליהן. שטען
החג. (רע"ז ע"ז. 10.) שאת
נהנית לי עד הפסח אם
תלכי לבית אביך עד
החג. גנון דקחי בלחר
ואמר קונס מהא הנאה
עליך מחלל ומשקה עד
הפסח אסור לזית אכין
מכלן עד החג עד פסח

תוספות

קונס פירות האלו עלי.
ולא גרידי פירות
אלו: אסור בחילופיהן
ובגידוליהן. דכיון דאסור
קונס סתם ולא הוכריז
אכילה אסר עמנו בין
בחילופיהן בין בגידוליהן:
שאני אוכל שאני מועם.
לא אסר עמנו אלא גנון
הפירות: בדבר שזרעו
כלה. בגידולין הו גנון
אסר: אבל בדבר שאין
זרעו כלה אפילו גידולי
גידולים אסורים. גנון נללים
שאין הנלל כלה אלא
מוסף אחרים עליו הלכך
גידולין כגופו: האומר
לאשתי קונס מעשה
ידך. אם משעל לי
מחלל אסור בחילופיהן אם
הבינה לו מחלל והחליפין
פי' בגידולין. פי'
בגידולי פירות שלקח מן
החליפין: שאני מועם
מותר בחילופין: שלא אסר
עמנו אלא מהס אכל בדבר
שאין זרעו כלה אסור
בגידולי גידולין ומשכחת
לה גנון שטען אינן או
רע דבר שאין זרעו כלה
וגמלא שגידולין אסורים
עליהן דהיינו כמו מעשה
ידיה והלכך גידולי גידולין
אסורים בדבר שאין זרעו
כלה אכל בדבר שזרעו כלה
הגידולין אסורים. וגידולי
גידולין מותרין: קונס
שאת עושה איני אוכל
עד הפסח. ממה שאת
עושה ואשמועינן דלא
תימא דה"ק איני אוכל מכל
מה שתעשה עד הפסח
לעולם וכן כולם אשמועינן
והלכה לפי הפסח אסורה

הכי: שאת נהנית לי עד הפסח אם תלכי לבית אביך עד החג. עומד בחורש אחד לפני הפסח ואמר קונס שלא תהא נהנית לי עד הפסח אם תלכי לזית אכין מעכשיו ועד החג
עד הפסח לומר אם הלכה לזית אכיה: